

Byla C-34/24**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2024 m. sausio 18 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Rechtbank Amsterdam (Nyderlandai)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. gruodžio 20 d.

Ieškovės:

Stichting Right to Consumer Justice

Stichting App Stores Claims

Atsakovės:

Apple Distribution International Ltd

Apple Inc.

Pagrindinės bylos dalykas

Pagrindinė byla susijusi su kolektyviniu ieškiniu dėl žalos atlyginimo, pareikštu bendrovėms *Apple Inc.* ir *Apple Distribution International Ltd.* (toliau – *Apple* ir kt.) dėl tariamų konkurencijos teisės, visų pirma SESV 101 ir 102 straipsnių, pažeidimų, dėl kurių galimai buvo padaryta žala Nyderlandų *Apple App Store* vartotojams.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą pagal SESV 267 straipsnį susijęs su klausimu, kaip turi būti aiškinamas ir taikomas Reglamento (ES) Nr. 1215/2012 (toliau – Reglamentas „Briuselis Ia“) 7 straipsnio 2 punktą kalbant apie kolektyvinius ieškinius ir tariamus konkurencijos teisės pažeidimus, susijusius su pirkimais Nyderlandų *Apple App Store* parduotuvėje. Visų pirma lemiamas

klausimas yra tai, kuris teismas turi teritorinę jurisdikciją nagrinėti šiuos teisminius ginčus ir ar Reglamentas „Briuselis Ia“ leidžia taikyti nacionalines kolizines normas, įtvirtintas Nyderlandų *Wet afwikkeling massaschade in collectieve actie* (Įstatymas dėl kolektyvinės žalos atlyginimo atstovaujamoju ieškiniu, toliau – WAMCA), ir kokiais kriterijais reikia remtis nustatant teritorinę jurisdikciją.

Prejudiciniai klausimai

Pirmas klausimas (veiksmo vieta)

a. Kuri vieta turi būti laikoma vieta, kurioje įvyko žalą sukėles įvykis, kaip ji suprantama pagal Reglamento „Briuselis Ia“ 7 straipsnio 2 punktą, tokiu atveju kaip šis, kai tariamas piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi, kaip tai suprantama pagal SESV 102 straipsnį, vyko visoje valstybėje narėje parduodant prekes per *Apple* valdomą internetinę platformą, o *Apple Ireland* veikė kaip išskirtinė platintoja ir kūrėjo komisionierė, imanti komisinį mokestį nuo pirkimo kainos? Ar šiuo atžvilgiu svarbu, kad internetinė platforma iš esmės yra pasiekiamą visame pasaulyje?

b. Ar turi reikšmės tai, kad šioje byloje ieškinius pagal BW [*Burgerlijk Wetboek* (Civilinis kodeksas), toliau – BW] 3:305a straipsnį pareiškė juridinis asmuo, kurio tikslas – pagal savo įstatus atstovauti daug vartotojų, gyvenančių skirtingose valstybės narės teismų veiklos teritorijose (Nyderlanduose – *arrondissementen*), kolektyviniams interesams?

c. Jeigu, remiantis pirmo klausimo a punktu (ir (arba) b punktu), teritorinę jurisdikciją turi ne vienas, o keli atitinkamos valstybės narės nacionaliniai teismai, ar Reglamento „Briuselis Ia“ 7 straipsnio 2 punktas draudžia taikyti nacionalinę (proceso) teisę, pagal kurią galima kreiptis tik į vieną tos valstybės narės teismą?

Antras klausimas (žalos atsiradimo vieta)

a. Ar tokiu atveju kaip šis, kai tariama žala atsirado dėl programėlių ir programėlėse esančių skaitmeninių produktų pirkimo per *Apple* valdomą internetinę platformą (*App Store*), kurios atžvilgiu *Apple Ireland* veikia kaip išskirtinė platintoja ir kūrėjų komisionierė, imanti komisinį mokestį nuo pirkimo sumos (ir kai įvyko ir tariamas piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi, kaip tai suprantama pagal SESV 102 straipsnį, ir tariamas kartelinių susitarimų draudimo pažeidimas, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnį), ir kai neįmanoma nustatyti pirkimo vietos, kriterijus žalos atsiradimo vietai nustatyti pagal Reglamento „Briuselis Ia“ 7 straipsnio 2 punktą gali būti tik vartotojo gyvenamoji vieta? Ar yra kitų kriterijų, pagal kuriuos galima nustatyti kompetentingą teismą šioje situacijoje?

b. Ar šiuo atžvilgiu turi reikšmės tai, kad šioje byloje ieškinius pagal BW 3:305a straipsnį pareiškė juridinis asmuo, kurio tikslas – pagal savo įstatus atstovauti daug vartotojų, gyvenančių skirtingose valstybės narės teismų veiklos teritorijose (Nyderlanduose – *arrondissementen*), kolektyviniams interesams?

c. Jeigu, remiantis antro klausimo a punktu (ir (arba) b punktu), teritorinę jurisdikciją turi atitinkamos valstybės narės nacionalinis teismas, kuris yra kompetentingas nagrinėti ieškinius, susijusius tik su dalimi vartotojų toje valstybėje narėje, o ieškiniai, susiję su kita dalimi vartotojų, patenka į kitų tos pačios valstybės narės teismų teritorinę jurisdikciją, ar Reglamento „Briuselis Ia“ 7 straipsnio 2 punktą draudžia taikyti nacionalinę (procesą) teisę, pagal kurią leidžiama kreiptis tik į vieną tos valstybės narės teismą?

Nurodomi Sąjungos teisės aktai

SESV 101 ir 102 straipsniai

Reglamento „Briuselis Ia“ 7 straipsnio 2 punktą ir 17 bei 18 straipsniai

Nurodomi nacionalinės teisės aktai

WAMCA

Burgerlijk Wetboek (Civilinis kodeksas, toliau – BW) 3:305a straipsnis

Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Civilinio proceso kodeksas, toliau – Rv) 1–14, 209, 220 straipsniai, 1018c straipsnio 3 dalis, 1018d straipsnio 1 dalis ir 1018e straipsnio 1–3 dalys

Glaustas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 *Apple* gamina įvairius nešiojamuosius įrenginius, įskaitant *iPhone*, *iPad* ir *iPod Touch*, kuriuose veikia *Apple* sukurta ir valdoma operacinė sistema (*iOS*), iš anksto įdiegta *Apple* įrenginiuose. Šiems prietaisams skirtas programos galima atsisiųsti ir (arba) įsigyti iš *Apple App Store* – *Apple* internetinės pardavimo platformos (*Storefront*), kurioje taip pat galima įsigyti programėlese esančių produktų. Tai yra programėlėje esančios funkcijos, paslaugos ar produktai. Šias programėles kuria *Apple* arba kiti kūrėjai. *Apple* prietaisuose iš principo galima naudoti programėles, kurios pateikiamos *App Store*. Norint naudotis *App Store*, reikia susikurti vartotojo profilį. *App Store Storefront* gali būti naudojama pagal vartotojo nustatymus ir yra susieta su vartotojo profilyje pasirinkta šalimi. Vartotojai, savo profilyje kaip šalį pasirinkę Nyderlandus, automatiškai nukreipiami į Nyderlandų *App Store Storefront*. Mokėjimai *App Store* atliekami tik per *Apple App Store* mokėjimo sistemą. Kiti kūrėjai *App Store* gali siūlyti *Apple* skirtas savo sukurta programėles, jei jos atitinka tam tikras sąlygas. Jiems atlyginama iš pirkimo kainos, kurią sumoka vartotojai už programėlių ar

programėlėse esančių produktų naudojimą ir nuo kurios *Apple* ima komisini mokesť. *Apple Inc.* vadovauja *Apple* grupei ir yra Jungtinėse Amerikos Valstijose įsikūrusi *Apple Distribution International Ltd.* (toliau – *Apple Ireland*) patronuojančioji bendrovė. Pastaroji veikia kaip *Apple* atstovė ir tiekėja Europos Sąjungoje ir tvarko bei apdoroja vartotojų duomenis Europos Sąjungoje, įskaitant vartotojų profilių duomenis.

- 2 Vienas iš ieškovių, t. y. *Stichting Right to Consumer Justice* ir *Stichting App Stores Claims*, tikslų – atstovauti asmenų, nukentėjusių nuo antikonkurencinės veiklos, interesams. *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo apylinkės teismas, Nyderlandai) jos pateikė kolektyvinį ieškinį dėl žalos atlyginimo dėl *Apple* ir kt. padarytų konkurencijos teisės pažeidimų ir reikalauja solidarios atsakomybės iš bendrovių *Apple Inc.* ir *Apple Ireland*. Ieškovės inicijavo bylą remdamosi WAMCA. Prieš priimant šį įstatymą Nyderlanduose jau buvo galima pareikšti kolektyvinį ieškinį, tačiau nuo jo įsigaliojimo taip pat galima pareikšti kolektyvinį ieškinį dėl žalos atlyginimo, o tai reiškia, kad sprendimai dėl kolektyvinės žalos atlyginimo gali būti priimami veiksmingai ir efektyviai. Šiuos ieškinius pareiškiantys fondai juos reiškia savo vardu ir todėl veikia kaip nepriklausomi visų asmenų, manančių, kad patyrė žalą, interesų atstovai. Dėl šios priežasties ieškovės nėra nei nukentėjusiųjų procesinės atstovės, nei įgaliotos atstovės, nei teisių perėmėjos. Nukentėjusieji iš esmės yra saistomi galutinio teismo sprendimo, nebent jie pasinaudoja vadinamąja atsisakymo (*Opt-out*) taisykle, ir (jei taikoma) turi teisę į individualų žalos atlyginimą. WAMCA grindžiami kolektyviniai ieškiniai dėl žalos atlyginimo taip pat gali būti reiškiama šalims iš užsienio. Tokiu atveju Nyderlandų teismas turi nuspręsti, ar jis turi jurisdikciją.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 3 Ieškovės mano, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi jurisdikciją pagal Reglamento „Briuselis Ia“ 7 straipsnio 2 punktą.
- 4 *Apple* ir kt. nuomone, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo jurisdikcija negali būti grindžiama Reglamento „Briuselis Ia“ 7 straipsnio 2 punktu, nes tariamas žalą sukėjęs įvykis įvyko ne Nyderlanduose. Alternatyviai *Apple* ir kt. teigia, kad *Rechtbank Amsterdam* geriausiu atveju gali turėti jurisdikciją tik vartotojų, kurie vykdė pirkimus *App Store* Nyderlandų *Storefront*, esančioje Amsterdame, atžvilgiu.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 5 Pagrindinėje byloje lemiamą reikšmę turi klausimas, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi jurisdikciją nagrinėti kolektyvinius ieškinius dėl žalos atlyginimo pagal Reglamento „Briuselis Ia“ 7 straipsnio 2 punktą.

- 6 2021 m. liepos 15 d. Sprendime *Volvo ir kt.* (C-30/20, EU:C:2021:604, toliau – Sprendimas *Volvo ir kt.*) Teisingumo Teismas yra išaiškinęs, kad iš Reglamento „Briuselis Ia“ 7 straipsnio 2 punkto teritorinė jurisdikcija išplaukia tiesiogiai ir nedelsiant. Remiantis suformuota Teisingumo Teismo jurisprudencija, pagal šio reglamento 7 straipsnio 2 punktą teritorinė jurisdikcija gali būti nustatoma tiek pagal žalą sukėlusio įvykio vietą (toliau – veiksmo vieta), tiek pagal žalos atsiradimo vietą (toliau – žalos atsiradimo vieta), kad ieškovas galėtų rinktis.
- 7 Pagal 2018 m. liepos 5 d. Teisingumo Teismo Sprendimą *flyLAL-Lithuanian Airlines* (C-27/17, EU:C:2018:533, toliau – Sprendimas *flyLAL*) piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi rinkoje (SESV 102 straipsnis) atveju veiksmo vieta nustatoma pagal veiksmus, kurių ėmėsi rinkoje dominuojanti įmonė savo piktnaudžiavimui praktiškai realizuoti. Tačiau jei yra atskirų įvykių, kurie yra bendros strategijos dalis ir kartu prisideda prie žalos atsiradimo, reikia nustatyti, kuris įvykis yra ypač svarbus šiai strategijai įgyvendinti. Atsižvelgiant į 2011 m. spalio 25 d. Teisingumo Teismo Sprendimą *eDate Advertising ir kt.* (sujungtos bylos C-509/09 ir C-161/10, EU:C:2011:685, toliau – Sprendimas *eDate Advertising ir kt.*), *Apple* ir kt. elgesys yra tariamas piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi rinkoje, kuris (taip pat) buvo realizuotas Nyderlanduose, o tai reiškia, kad Nyderlandų teismai turi tarptautinę jurisdikciją. Sprendime *flyLAL* ir 2015 m. gegužės 21 d. Sprendime *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335, toliau – Sprendimas *CDC Hydrogen Peroxide*) Teisingumo Teismas taip pat išsakė nuomonę dėl veiksmo vietos nustatymo draudžiamų vertikalių susitarimų dėl privalomų kainų atveju (SESV 101 straipsnis). Remiantis šiais sprendimais, veiksmo vieta priklauso nuo konkretaus įvykio, kurio metu neabejotinai buvo sudarytas kartelis arba pasiektas susitarimas, kuris pats savaime buvo įvykis, sukėles tariamą žalą.
- 8 Iš 2018 m. rugsėjo 12 d. Teisingumo Teismo Sprendimo *Löber* (C-304/17, EU:C:2018:701) išplaukia, kad nustatant žalos atsiradimo vietą atsižvelgti galima ne į kiekvieną neigiamų padarinių atsiradimo vietą; tai turi būti pirminė žala, tiesiogiai atsiradusi dėl priežastinio ryšio, o ne dėl vėlesnių neigiamų padarinių. Iš Sprendimo *flyLAL* taip pat išplaukia, kad jei rinka, kuriai turėjo įtakos antikoncepcinis elgesys, yra valstybėje narėje, kurios teritorijoje buvo padaryta tariama žala, žalos atsiradimo vieta yra toje valstybėje narėje.
- 9 Pirma, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad Nyderlandų teisės aktų leidėjas nenumatė konkretaus teismo, kuris turėtų išimtinę jurisdikciją nagrinėti visas WAMCA bylas, todėl klausimas, kuris teismas turi teritorinę jurisdikciją pagal Reglamentą „Briuselis Ia“, yra aktualus. Be to, pagrindinėje byloje negalima taip paprastai remtis Sprendimu *CDC Hydrogen Peroxide*, nes, skirtingai nei byloje, kurioje buvo priimtas tas sprendimas, šioje byloje nukentėjusiųjų reikalavimai nėra sujungti, o ieškovės, atstovaudamos bendriems nukentėjusiųjų interesams, veikia savo vardu.
- 10 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad nustatant veiksmo vietą *Apple* piktnaudžiavimui dominuojančia padėtimi rinkoje

reikšmingi veiksmai gali būti siejami su aplinkybe, kad *App Store* su Nyderlandų *Storefront* yra skirta būtent Nyderlandų rinkai, be to, joje vartojama nyderlandų kalba. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nuomone, reikšmingi veiksmai yra pardavimai *App Store* (kurią valdo *Apple*); *Apple Ireland* veikia kaip išimtinė platintoja ir komisionierė ir iš pirkimo kainos išskaičiuoja komisinį mokestį. Taigi, remiantis Sprendimais *flyLAL*, *eDate Advertising* ir kitais, galima daryti išvadą, kad, pirma, tariami konkurencijos teisės pažeidimai buvo padaryti Nyderlanduose ir, antra, Nyderlandų teismai turi tarptautinę jurisdikciją. Tačiau, kitaip nei Sprendime *flyLAL*, čia nėra vietos, kurioje būtų atliktas konkretus veiksmas, nes pirkimai atliekami internetinėje platformoje. Todėl dar neaišku, kuris Nyderlandų teismas turi teritorinę jurisdikciją.

- 11 Trečia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nuomone, žalos daugumai vartotojų atsiradimo vieta yra Nyderlanduose, nes šie vartotojai pirkę *App Store* Nyderlandų *Storefront* ir už pirkinius mokėjo per Nyderlandų bankų sąskaitas. Tai reiškia, kad Nyderlandai yra ta vieta, kurioje buvo padaryta pirminė žala. Bet vis dar neaišku, kuris Nyderlandų teismas turi jurisdikciją. Pagal Sprendimą *Volvo ir kt.* teritorinę jurisdikciją turi pirkimo vietos, kurioje reziduoja nukentėjusysis, teismas. Tačiau, kadangi pirkimai buvo atliekami mobiliaisiais įrenginiais interneto platformoje, tikslią vietą nustatyti sunku. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar šiuo atveju galima atsižvelgti į vartotojo (pirkėjo) gyvenamąją vietą. Tokiu atveju būtų aišku, kad *Rechtbank Amsterdam* turi jurisdikciją Amsterdame reziduojančių vartotojų atžvilgiu, nors, atsižvelgiant į Reglamento „Briuselis Ia“ 7 straipsnio 2 punkto nuostatą, neaišku, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat turėtų jurisdikciją vartotojų, kurie reziduoja ne Amsterdame, bet kitoje Nyderlandų vietoje, atžvilgiu. Todėl jurisdikciją galėtų turėti skirtingi teismai – priklausomai nuo šalies, kurios interesams atstovaujama, gyvenamosios vietos. Dėl šios priežasties padidėtų rizika, kad panašiose bylose bus priimti skirtingi sprendimai.
- 12 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat klausia, ar svarbu, kad kolektyvinį ieškinį dėl žalos atlyginimo pareiškė kolektyviniams interesams atstovaujantis juridinis asmuo. Jei atsakymas į šį klausimą yra teigiamas, reikia atsakyti į klausimą, ar juridinio asmens buveinė yra kriterijus nustatant visos valstybės narės atžvilgiu jurisdikciją turinčio teismo jurisdikciją, ar reikia atsižvelgti į kitus kriterijus. Jei galima remtis vartotojų interesams atstovaujančio juridinio asmens buveinės vieta, ieškinys dėl žalos atlyginimo pagal *Rv 220* straipsnį gali būti veiksmingai ir efektyviai pareikštas tik viename teisme.
- 13 Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar Reglamente „Briuselis Ia“ yra palikta galimybė taikyti nacionalines (šiuo atveju – Nyderlandų) kolizines normas (visų pirma *Rv 220* straipsnį), nors šiuo reglamentu siekiama tiesiogiai ir nedelsiant nustatyti teritorinę jurisdikciją turintį teismą. Šis klausimas taip pat buvo iškeltas dviejuose prašymuose priimti prejudicinį sprendimą, kuriuos Teisingumo Teismui 2023 m. rugsėjo 19 d. pateikė *Gerechthof Amsterdam* (Amsterdamo apeliacinis teismas, Nyderlandai) (bylos C-672/23 ir C-673/23).